

2. februar

Svjetski dan vlažnih staništa

Značaj vlažnih staništa

Vlažna staništa su među najproduktivnijim ekosistemima na zemlji, koji podržavaju jako visok nivo biodiverziteta, pružaju utočište za mnoge rijetke vrste, a stanište su i za milione migratornih i nemigratornih vrsta ptica močvarica.

Ona predstavljaju integralni dio hidrološkog ciklusa i imaju ključnu ulogu za održavanje kvaliteta i kvantiteta vode. Često su povezana i predstavljaju zone tranzicije između vodenih i kopnenih ekosistema.

Pored toga, ona imaju ekonomski i društvene vrijednosti za tradicionalna i savremena društva. Razvoj ljudskih naseobina i velikih civilizacija je uvijek bilo vezan za vlažna staništa zbog resursa koje posjeduju.

Problemi vlažnih staništa

Značaj vlažnih staništa nije uvijek prepoznat. Ona se često smatraju neproduktivnim ekosistemima, koji u takvom obliku nemaju korist za ljudе, pa bivaju isušena, pretvorena u poljoprivredno zemljište ili oblasti akvakulture, a često služe i za odlaganje otpada, naročito industrijskog.

Najveći broj vlažnih staništa je nestao u zadnjih 50 godina, prvenstveno zbog konverzije u poljoprivredno zemljište, kao i izgradnje brana kojima se radikalno mijenja režim mnogih rijeka.

Stoga, vlažna staništa se smatraju jednim od najugroženijih i najviše narušenih ekoloških sistema.

Ramsarska konvencija

S obzirom da vlažna staništa imaju velike vrijednosti, naročito za ljudе, potreban je integrисани pristup upravljanju ovim resursima, koji uzima u obzir potrebe ljudi, ali i potrebe za očuvanjem biodiverziteta ili drugih prirodnih odlika.

Jedan od međunarodnih instrumenata koji može dati smjernice i praktična rješenja za to je i Ramsarska konvencija o vlažnim staništima. Ona je usvojena 2. februara 1971. u Ramsaru (Iran).

Potreba za donošenjem ove Konvencije se javila jer je prepoznato da su vlažna staništa važna za regulisanje vodnog režima, predstavljaju staništa za karakterističnu florу i faunu, naročito za ptice močvarice, a istovremeno su izvor ekonomskih, kulturnih, naučnih i rekreativnih vrijednosti, zbog čega se na njih vrši veliki pritisak koji ih ugrožava.

Ramsarska staništa

Prema ovoj Konvenciji, vlažna staništa su vodene površine, prirodne ili vještačke, privremene ili stalne, sa stajaćom ili tekućom vodom, slatkom, brakičnom ili slanom, uključujući oblasti mora čija dubina pri osjeci ne prelazi 6 metara.

Tu, dakle, spadaju rijeke, plitka jezera, močvare, ušća, lagune, tresetišta, plavne šume, oblasti priobalja sa morskom travom, ali i vještački stvorene vodene površine, akumulacije i slično.

Po Konvenciji, svaka zemlja potpisnica treba da odredi jedno od svojih vlažnih staništa koje će biti uključeno na Listu vlažnih staništa od međunarodnog značaja. Stanište će se naći na ovoj listi na osnovu međunarodnog značaja u kontekstu ekologije, botanike, zoologije, limnologije, hidrologije, a prvenstveno kao značajano stanište ptica močvarica.

Crna Gora i Ramsar

Crna Gora je Ramsarskoj konvenciji pritupila još kao dio SFRJ, a 1995. godine, Skadarsko jezero je u okviru ove konvencije proglašeno vlažnim područjem od međunarodnog značaja, posebno kao stanište vodenih ptica.

Više karakteristika Jezera su doprinijele da se ono nađe na Ramsarskoj listi vlažnih staništa od međunarodnog značaja, i to:

- Veliki broj ptica, i to: gnijezdećih, zimovalica, selica, ugroženih evropskih vrsta i onih sa Crvene liste i vrsta koje imaju značajne populacije u Evropi.
- Velik broj rijetkih i ugroženih vrsta drugih životinja, prvenstveno predstavnika reptila i vodozemaca, kao i biljaka, od kojih su mnoge vrste endemične.
- Jezero je najveće i gotovo jedino takvo stanište u regionu, posjeduje autentičnost i visok geografski diverzitet.
- Jezero, takođe, ima velik ekonomski i rekreativni značaj, ali i vrijednosti s naučnog stanovišta.

Močvara Skadarskog jezera

Sa stanovišta Ramsarske konvencije, na Skadarskom jezeru najznačajne stanište je močvara koja se proteže njegovom sjevernom obalom. U ovoj močvari se smjenjuju submerzna, flotantna i emerzna vodena vegetacija, koja potom prelazi u vodoplavne livade i poplavne šume vrbe.

Upravo u tom močvarnom pojasu sa najvećom bioprodukcijom od svih ekosistema, ptice su pronašle idealne uslove za gniježđenje, pa tu obrazuju mješovite kolonije koje broje i po nekoliko hiljada parova. Od ptičjih vrsta, najbrojniji su mali kormorani, čija je kolonija druga po veličini u svijetu, bjelobrada čigra, veliki kormoran, mala bijela čaplja, siva čaplja i gnjurci. Nekoliko parova rijetkog kudravog pelikana, takođe, gnijezdi na Jezeru. Zbog toga se u ovoj oblasti Jezera nalaze tri ornitološka rezervata Pančeva oka, Crni žar i Manastirska tapija.

Svjetski dan vlažnih staništa

Datum 2.februar obilježava potpisivanje Ramsarske konvencije i proslavlja se kao Svjetski dan vlažnih staništa. Prvi put je obilježen 1997. od tada se širom planete organizuju aktivnosti sa ciljem promovisanja vrijednosti vlažnih staništa i rješavanja konkretnih problema sa kojima se suočavaju.

Svake godine, u sklopu promotivnih aktivnosti, akcenat se stavlja na određenu temu, a ove godine je to opadanje ribljeg fonda uslijed intenzivnog ribarenja.

Ova tema predstavlja globalni problem, jer je riba glavni element ishrane za preko milijardu ljudi, dok se oko 35 miliona direktno ili indirektno bavi ribarenjem. Zbog toga, riblji fond se nalazi pod velikim pritiskom, a brojnost mnogih populacija je dovedena iza kritične granice, gdje njihovo obnavljanje nije moguće.

Ribarstvo na Skadarskom jezeru

U sливу Скадарског језера evidentirano je 48 vrsta riba, od čega tri imaju komercijalni značaj. To su krap (šaran), ukljeva i jegulja, за чији излов NP Skadarsko jezero izdaje godišnje dozvole.

Za obnavljanje ribljeg fonda, naročito su značajni podzemni izdani, takozvana "oka", где se mrijesti ukljeva. Močvarna staništa duž sjeverne obale, zahvaljujući visokoj biološkoj produktivnosti, takođe predstavljaju mrijestilišta za mnoge druge vrste riba.

Stanovništvo Jezera se oduvijek bavilo ribarenjem koje se i danas odvija pretežno na tradicionalni način, u čunu i uz pomoć mreža. Na Jezeru su oduvijek postojala nepisana pravila o ribarenju, kao što je Kodeks ceklinske ribarske zajednice, ili podjela oka na ceklinska, crmnicka i krajinska bratstva.

Nacionalni park Skadarsko jezero
Vranjina bb
81 000 Podgorica
Tel/fax: 081/879 100
np-skadarlake@cg.yu
www.nparkovi.cg.yu

Sekretarijat Ramsarske konvencije
Rue Mauverney, 28
1196 Gland, Switzerland
Tel: +41 22 999 0170
ramsar@ramsar.org
www.ramsar.org